

Газрин советск гурвдгч искусственн дахуль тавлгън ТАСС-н ЗАНЪГЛЛГЪН

Нарт делкән геофизическ джилин программла ирлцулдж 1958 джилин майин 15-д, Советск Союзд Газрин гурвдгч искусствени дахуль тавгдв.

Искусственн дахуль тавлгънә күслнь—хамгин деерк атмосферин болн космическ агъуд научн шинджлгъ келгън болджана.

Дахуль экваторас 65 градус джису тавгдәд, орбитд гарв.

Экн түрүн тоолгъяр болхла орбитин өбдәнъ Газрас—1880 километр, Газриг эргдж ирлгънә пагнь—106 минут.

Дахуль ракет-носителәс салв, тернь өбрхн орбитәр эргдж нисдж йовна.

Майин 15-д Москван цагар 13 час 41 минутла гурвдгч дахуль Москва балгъсн эргнәр деед өмн-үзгәс дорд-ар үзг хәләдж гарв.

Газрин советск гурвдгч искусствени дахуль джувуллгъ янзта, сүүриннь диаметръ, улү гарсн антеннс тоолго 1,73 метр, өндртән 3,57 метр.

Дахуль күндәрн—1327 килограмм, тер тоод научн шинджлгъ келгъни цуг аппаратурс, радио кемджәллгънә аппаратурс болн терүнә питаньс 968 килограмм.

Цуг орбитд шинджлгъ кедж чадх ним аппаратурс дахульд тавгдв:

—хамгин деерк атмосферин дарлгъ болн терүнә хань (состав),

—положительн ионсин хурлгъ,

—дахулин электрическ зарядин кемжә болн Газрин электрическ полян чинвр,

—Газрин сорницин полян чинвр,

—Нарна корпускулярн толин чинвр,

—космическ толин эклц хань болн вариаци, космическ тольд фотонсин болн күнд ядрос хувагдлгъ,

—микрометеормуд,

—дахулин дотрк болв чигн, газак болв чиги температур.

Дахуляр ик өбдән холд гаргъгдсн прибормудин дөнъгәр кесг геофизическ болн физическ төрмүд меддж авх аргъ темдгсн программ өгхмн.

Научн хәләврин сонъсхврас бичдж авдг газр деерк станцст сонъсххин эрkd дахуль деер өбдән хагълдж күцәлг аргъта олн каналта телеметрическ систем тавгдсн бәәнә. Бийиннь

нисдж йовх координатин кемджәлдж, терүгән өгдг шишлнь устройствар дахуль теткгдсн.

Нарт делкән научн өргн олн-әмти Газрин советск гурвдгч искусствени дахулин хәләдж шинджлгъ гидж 20,005 мегагерц частотд тасрхан уга излучить кегәд, утан 150—300 милисекунд күчтә ик излученьтә телеграфн посылкс илгәдг радиопередатчик терүн деер тавгдсн бәәнә.

Дахуль деер тавгдсн научн болн радиотехническ аппаратсин кәдлгън программн устройствин дөнъгәр залгдна. Токн электрохимическ источниклә зерглүлдж нарнас халдг батарейс дахуль деер тавгдсн бәәнә.

Дахуль деер тавгдсн аппаратсинг дигтәгъяр кәдлгхин тәләд температурин режим шишлнь устройствин дөнъгәр излученә коэффициентнь болн деерк толь туслгънь сольгдәд йовдг терморегулированә системәр теткгдсн.

Дахуль шинджлдж хәләлгън, терүнә научн сонъсхвр авлгън болн терүнә нислгънә координатин кемжә авлгън, радиотехническ болн оптическ олн эв-аргъяр, шишлнь кедж тавгдсн научн станц теткхмн. Радиолокационн станцсас авсн Дахулин координатин туск сонъсхвр автоматическ хуврәгдәд астрономическ цагла ниилгдәд залгълдана линәр координац тоолдж гаргълг центрүр илгәднә. Олн зүсн научн станцсас тоолдж гаргълг центрүр ирсн кемжәнә сонъсхвр түргн кәдлг электронн тоолдг машиндг автоматическ өгднә, тернь дахулин орбитин гол параметрмүд йилгълдж, терүнә эфемерид тоолдж диглхмн. Дахуль шинджлдж хәләлгънд йир олн оптическ хәләлгънә пунктс, астрономическ обсерватормуд, радиоклубс болн радион кергтөрт дурта улс орлцхмн.

Дахуль болн ракет-носитель гарчах болн сууджах нарна тольд үзгдхмн.

Хамгин деерк атмосферт болн космическ агъуд научн шинджлгъ өргәр келгънә шин девснъгнь болгч—Газрин советск гурвдгч искусствени дахуль—нарт делкән наукд советск учен улсин өгчәх нег ик демнь болджана.